

full DOMINICAL

ANEU MAR ENDINS

† JOSEP ÀNGEL SAIZ MENESES
Bisbe de Terrassa

La pedagogia del cargol

Des de fa uns quants anys és habitual trobar persones a les reunions de treball que estan pendents en tot moment del telèfon mòbil, envien missatges, «wasapegen», i són incapaços d'esperar que acabi la reunió per comprovar si tenen algun missatge. Malauradament es tracta d'una síndrome que ens va contagiant a tots progressivament. Vivim un temps marcat per l'accés a la informació i a les notícies en temps real. Estem convençuts que ens anirà millor si estem connectats en xarxa amb tothom. S'està convertint en un mite indiscutible aquesta hiperconnexió i hipercomunicació en temps real, que cada vegada es viu més com quelcom imprescindible, i que ens porta a perdre la capacitat de «saber esperar». Certament, en la nostra societat, volem tenir-ho tot al moment. Després, però, també ens cansem de tot al moment.

Des de l'àmbit de la pedagogia fa temps que es va detectar aquest problema i s'intenta cercar solucions. Fa poc vaig llegir un llibre molt interessant titulat *La pedagogia del cargol*, de l'italià Gianfranco Zavalloni, director d'un centre escolar i que havia treballat durant setze anys com a mestre d'educació infantil. Segons ell, «vivim en l'època del temps sense espera». Una de les diferències que hi ha entre nens i adults és que mentre els nens viuen segons el principi del plaer, de voler-ho tot immediatament, els adults viuen segons el principi de la realitat, que implica fer sacrificis avui per gaudir aleshores demà. En això estan d'acord les diferents teories psicològiques. Doncs bé, Zavalloni té la impressió que en l'actualitat els adults viuen cada vegada més com els nens, és a dir, segons l'actitud de voler-ho tot de seguida. Això es deu al consumisme exacerbada que impera en la nostra societat i que s'encomana al món dels adults.

La pregunta és: ¿Serem capaços de tornar a trobar els temps naturals, de poder espe-

rar una carta, de plantar una llavor i contemplar el creixement d'un arbre? Per començar, cal canviar criteris i centrar-se en un model educatiu substancialment diferent. Pares, mestres, catequistes, animadors, sacerdots, totes les persones que participem en el procés educatiu ens podem inspirar en els suggeriments de la pedagogia del cargol i reflexionar sobre el sentit del temps educatiu i sobre la necessitat d'adoptar estratègies didàctiques amb ritmes més serens i conseqüents amb la naturalesa mateixa. En aquesta societat nostra en què prima la velocitat, en què el necessitem tot i ara, tenim el perill de quedar atrapats per l'estrès i l'ansietat. Hem de recuperar el valor del procés, del camí, amb tota la seva riquesa; hem de recuperar el valor de les petites coses que conformen la vida, valorar-les, dedicar-les-hi temps. Hem d'arribar a l'equilibri i l'harmonia entre els diferents elements

de la vida: pregària, treball, formació, descans.

El llibre de l'Eclesiastès afirma: «Tot té el seu moment, i cada cosa el seu temps sota el cel» (3,1). Com a cristians no només estem cridats a viure l'actitud humana d'esperar, sinó també la virtut teològica de l'esperança. L'apòstol Jaume recorda en la seva carta: «Mireu com el pagès espera els fruits preciosos de la terra prenent paciència fins que les pluges primerenques i tardanes l'hauran assaonada. Igualment vosaltres tingueu paciència, refermeu els vostres cors, que la vinguda del Senyor és a prop» (Jm 5,7-8). L'agricultor ha de combinar i respectar els temps. Tot en la seva mesura, tot al seu temps, harmonitzant els diferents elements, perquè al final el fruit pugui ser abundant. Que el Senyor ens ajudi a viure el nostre temps amb sentit i eficàcia.

ENTREVISTA

La fe és una Gràcia amb moltes majúscules

MARIA ROSA SALVADÓ

Periodista autodidacta, va començar a dedicar-se a la comunicació per un pur atzar quan tenia vint-i-set anys. Ara ja en té seixanta-sis. Sempre ha pensat que el més important de la seva feina és informar per oferir a les persones la possibilitat de construir-se i, per tant, de construir.

Per què creus en Déu?

No ho sé. No té una explicació fruit d'un raonament. Si ho penso, crec que la fe m'ha vingut donada, potser perquè en molts moments he estat prou afortunada com per adonar-me d'una presència. Algú ho ha definit com un oreig suau, una brisa que t'envolta. Jo diria que la fe és una Gràcia amb moltes majúscules. També han estat fonamentals les persones que m'han ajudat i que m'ajuden a créixer per dins.

De què li estàs més agraïda?

D'haver posat en el meu camí, aviat farà trenta-tres anys, Maria de Natzeret, un capvespre que passejava per la riera que comunica el nucli urbà d'Arenys de Munt amb el veïnat de Sobirans. Allà hi ha una capella dedicada a la Mare de Déu de Lourdes, similar a la de França, i jo, en aquell moment, era ben atea.

Com vius la malaltia, des de la fe? La teva relació amb Déu ha canviat?

Soc malalta de càncer des de fa divuit anys. Una autèntica supervivent! Si he de ser sincera, mai m'ha capficat gaire. Sempre he estat molt tranquil·la..., potser massa i tot! La meua relació amb Déu ha anat augmentant independentment de la malaltia. En Déu hi creus de franc!

Què és el que et faria més feliç de fer, en aquest moment de la teua vida?

Dedicar-me a quelcom que sempre m'ha preocupat molt: la gent sense sostre, que augmenta sense aturador, sobretot a les grans ciutats. Cal intentar posar cor en un món que s'està oblidant que en necessita.

Òscar Bardají i Martín

GLOSSA

ENRIC PUIG JOFRA, SJ
Secretari general de la FECC

Digna de la seva vellesa

L'àvia ha fet vuitanta-un anys. Tota la família ho ha celebrat. Ha rebut moltes felicitacions i les ha acceptat amb la bonhomia habitual. És una persona que es fa estimar per la seva manera de fer i de ser. Una religiosa, companya d'estudis i amiga d'una de les seves filles, molt propera a la família, s'ha afegit a l'esdeveniment amb una carta, on escriu: «Em vull afegir a aquesta celebració d'aniversari que és, alhora, una celebració d'acció de gràcies pel do de la seva vida, la que ha compartit amb nosaltres i la que compartirà. Vostè és una d'aquestes persones que deixen petjada sense saber-ho. Em vull aturar personalment en el que m'ha deixat a mi, com a dona de gran fe que és. No puc evitar associar-la a aquest llinatge de dones bíbliques, la història de les quals són camins per a l'acció de Déu. Eren dones senzilles i treballadores com vostè, que mai cercaven protagonisme, però sempre atentes a escoltar la veu d'un Déu que s'expressava i s'expressa mitjançant els esdeveniments i les persones, i al qual, en tot moment, vostè ha donat resposta guiada per la confiança en un amor a Aquell a qui res no és impossible.

«El seu desig de bé per a tothom és tan gran que qualsevol crítica, per peti-

ta que sigui, li molesta i amb gran encert intervén amb rapidesa per dir que cadascú és com és. La capacitat d'acollida fa que una persona de fora del seu àmbit familiar se senti com a casa des del primer moment, com en un lloc propi des de sempre. Sens dubte la seva serenitat i enteresa davant l'adversitat, en el dolor i en el sofriment, mai passen desapercibudes. Sap convertir amb senzillesa el que és difícil i dur quelcom de la manera més natural possible [...]. Aquestes pinzellades de la seva vida les vull conservar. Fins i tot faré cas a la seva petició del darrer dia que ens vam veure, la de pregar perquè vostè no sigui egoista quan arribi el gran moment. Tot i així, després de reflexionar-hi de debò, accepto la seva petició com un llegat, una actitud que hauria de guiar les meves decisions i accions.»

Una bona felicitació que diu molt de la persona que la rep: Ha deixat petjades que esdevenen referència. També per a la persona que li adreça la felicitació, perquè és mostra d'un respecte, consideració i valoració de les persones grans. «Per això, si ara abandono com un valent aquesta vida, em mostraré digne de la meua vellesa» (2Ma 6, 27).

LEX ORANDI, LEX CREDENDI

Plegaria confiada a Dios Padre

HNA. M. DE LOS ÁNGELES MAESO ESCUDERO

Franciscana de los Sagrados Corazones

Comenzamos nuestra oración del Padrenuestro con la palabra *Padre*; con toda la confianza de un hijo, llamamos *Papá* a Dios. El Señor mismo nos lo ha indicado al enseñar a orar a los discípulos. El Santo Padre lo explicaba seria y piadosamente ante los miles de peregrinos que acudieron a la audiencia general del miércoles 16 de enero: «No se trata de usar un símbolo, sino que se trata, en cambio, de tener, por así decirlo, traspasado a nuestro corazón el corazón de Jesús.»

«Desde el inicio de cada día, se nos invita a decir: *Papá*. Tener una relación con Dios como la de un niño con su padre. Nuestra oración se puede unir a la del Señor que al venir al mundo dice: «He aquí que vengo a hacer tu voluntad» (Hb 10,9). Unidos al corazón del Hijo, podemos decir al comienzo de cada jor-

nada: *Papá*, todo lo que tengo, lo traigo ante ti, te ofrezco mi oración, los pensamientos, las palabras, las acciones, los gozos y los sufrimientos.»

«Como un niño confiado en el regazo del Padre, repitiendo el *Abbá* que nos infunde el Espíritu, en unión con el corazón de Cristo, deseamos ser continuadores de ese amor del Padre. Ir hacia el hermano que lo necesita y comunicarle con nuestra vida, palabra y servicio que tenemos un Padre, nuestro *Abbá*, nuestro *papá*, un Padre que nos ama y que sale a nuestro encuentro. No se cansen de llamarlo; porque él, como Padre bueno, viene a sanar nuestras heridas y a restablecer la alegría de ser sus hijos.»

Que María, la Madre del corazón atento que cumple la voluntad del Padre, sea nuestra compañera de camino.

Lectures de la missa diària i santoral

18. ■ Dilluns (lit. hores: 2a setm.)

[Gn 4,1-15.25 / Sl 49 / Mc 8,11-13]. Sant Simeó, bisbe de Jerusalem, parent de Jesús; sant Eladi (†632), bisbe de Toledo; santa Bernadeta Soubirous (†1879), verge, vident de Lourdes; beat Francesc de Regis Clé, prevere paül i màrtir; beat Joan de Fièsolle (fra Angèlic), prevere dominicà, pintor.

19. ■ Dimarts [Gn 6,5-8;7,1-5.10 / Sl 28 / Mc 8,14-21].

Sant Gabí, prev. i mr. (296); sant Conrad de Piacenza, ermità; sant Jordi, monjo; beat Àlvar de Còrdova, prev. dominicà; beata Elisabet Picenardi, vg. servita.

20. ■ Dimecres [Gn 8,6-13.20-22 / Sl 115 / Mc 8,22-26].

Sants Nemesi i Potami, mrs.; sant Eleuteri (s. V), bisbe; sants Francesc i Jacinta Marto (Fàtima); santa Amada, rel.; beat Maurici Proeta, agustinià, de Castelló d'Empúries.

21. ■ Dijous [Gn 9,1-13 / Sl 101 / Mc 8,27-33].

Sant Pere Damià (1007-1072), bisbe d'Òstia i doctor de l'Església, card.; sant Claudi, mr.; sant Dositeu, monjo. Festa de la Misteriosa Llum de Manresa.

22. □ Divendres [1Pe 5,1-4 / Sl 22 / Mt 16,13-19].

Càtedra de sant Pere, apòstol, celebrada a Roma des del s. IV. Santa Margarida de Cortona, religiosa; santa Elionor o Leonor, reina d'Anglaterra.

23. ■ Dissabte [He 11,1-7 / Sl 144 / Mc 9,2-13].

Sant Policarp, bisbe d'Esmirna i mr. (s. II), deixeble dels apòstols; santa Marta d'Astorga, vg. i mr.; beata Rafoela de Ibarra, mare de família, de Bilbao.

24. ■ † Diumenge vinent, VII de durant l'any (lit. hores: 3a setm.)

[1Sa 26,2.7-9.12-13.22-23 / Sl 102 / 1Co 15,45-49 / Lc 6,27-38]. Sant Modest (s. V), bisbe de Trèveris; sant Sergi, monjo i màrtir (304); santa Primitiva, verge; sant Edilbert, laic; beata Josepa Naval i Girbés, verge seglar, d'Algemesí.

DIUMENGE VI DE DURANT L'ANY

COMENTARI

Lectura del llibre de Jeremies (Jr 17,5-8)

Això diu el Senyor: Maleït l'home que es refia de l'ajut humà, que busca un home per fer-ne el seu braç dret, mentre el seu cor s'allunya del Senyor. Serà com la pomera de Sodoma en el desert de l'Arabà, que no tasta mai un moment de bonança; viu en els indrets xardorosos de l'estepa, en una terra salada que no es pot habitar.

Beneït l'home que es refia de l'ajut del Senyor, i troba en el Senyor la seguretat. Serà com un arbre plantat ran de l'aigua, que estén les arrels vora el corrent; quan ve l'estiu, ell no té por, i el seu fullatge es manté fresc; en anys de secada no es neguiteja ni deixa de donar fruit.

Salm responsorial (1)

R. *Feliç l'home que té posada en el Senyor la seva confiança.*

Feliç l'home que no es guia pels consells dels injustos, / ni va pels camins dels pecadors, / ni s'asseu al ròdol burleta dels descreguts. / Estima de cor la llei del Senyor, / la repassa meditant-la nit i dia. R.

Serà com un arbre que arrela vora l'aigua: / dona fruit quan n'és el temps / i mai no es marceix el seu fullatge, / duu a bon terme tot el que emprèn. R.

No serà així la sort dels injustos; / seran com la palla escampada pel vent. / El Senyor empara els camins dels justos, / i els dels culpables, acaben malament. R.

Lectura de la primera carta de sant Pau al cristians de Corint (1Co 15,12.16-20)

Germans, si prediquem que Crist ha ressuscitat d'entre els morts, ¿com és que entre vosaltres alguns neguen la resurrecció dels morts? Perquè si fos veritat que els morts no ressusciten, tampoc Crist no hauria ressuscitat. I si Crist no hagués ressuscitat, la vostra fe no tindria objecte, encara estaríeu submergits en els vostres pecats. A més, els qui han mort creient en Crist estarien perduts sense remei; si l'esperança que tenim posada en Crist no va més enllà d'aquesta vida, som els qui fem més llàstima de tots els homes. Però la veritat és que Crist ha ressuscitat d'entre els morts, el primer d'entre tots els qui han mort.

✠ Lectura de l'Evangeli segons sant Lluç (Lc 6,17.20-26)

En aquell temps, Jesús amb els deixebles baixà de la muntanya i s'aturà en un indret pla on hi havia molts dels seus seguidors i una gentada del poble, que havia vingut de tot el país dels jueus, de Jerusalem i de la costa de Tir i de Sidó. Jesús alçà els ulls i digué mirant els seus deixebles: «Feliços els pobres: el Regne de Déu és per a vosaltres. Feliços els qui ara passeu fam: vindrà el dia que sereu saciats. Feliços els qui ara ploreu: vindrà el dia que riureu. Feliços vosaltres quan, per causa del Fill de l'home, la gent us odiarà, us esquivarà, us ofendrà i denigrarà el vostre nom: aquell dia alegreu-vos i feu festa, perquè la vostra recompensa és gran en el cel; igual feien els seus pares amb els profetes.

Però ai de vosaltres, els rics: ja heu rebut el vostre consol. Ai de vosaltres els qui ara aneu tips: vindrà el dia que passareu fam. Ai de vosaltres, els qui ara rieu: vindrà el dia que us doldreu i plorareu. Ai quan tota la gent parlarà bé de vosaltres: igual feien els seus pares amb els falsos profetes.»

Lectura del libro de Jeremías (Jr 17,5-8)

Esto dice el Señor: «Maldito quien confía en el hombre, y busca el apoyo de las criaturas, apartando su corazón del Señor. Será como cardo en la estepa, que nunca recibe la lluvia; habitará en un árido desierto, tierra salobre e inhóspita.

Bendito quien confía en el Señor y pone en el Señor su confianza. Será un árbol plantado junto al agua, que alarga a la corriente sus raíces; no teme la llegada del estío, su follaje siempre está verde; en año de sequía no se inquieta, ni dejará por eso de dar fruto».

Salmo responsorial (1)

R. *Dichoso el hombre que ha puesto su confianza en el Señor.*

Dichoso el hombre / que no sigue el consejo de los impíos, / ni entra por la senda de los pecadores, / ni se sienta en la reunión de los cínicos; / sino que su gozo es la ley del Señor, / y medita su ley día y noche. R.

Será como un árbol / plantado al borde de la acequia: / da fruto en su sazón / y no se marchitan sus hojas; / y cuanto emprende tiene buen fin. R.

No así los impíos, no así; / serán paja que arrebatara el viento. / Porque el Señor protege el camino de los justos, / pero el camino de los impíos acaba mal. R.

Lectura de la primera carta del apóstol san Pablo a los Corintios (1Co 15,12.16-20)

Hermanos: Si se anuncia que Cristo ha resucitado de entre los muertos, ¿cómo dicen algunos de entre vosotros que no hay resurrección de muertos? Pues si los muertos no resucitan, tampoco Cristo ha resucitado; y, si Cristo no ha resucitado, vuestra fe no tiene sentido, seguís estando en vuestros pecados; de modo que incluso los que murieron en Cristo han perecido. Si hemos puesto nuestra esperanza en Cristo solo en esta vida, somos los más desgraciados de toda la humanidad. Pero Cristo ha resucitado de entre los muertos y es primicia de los que han muerto.

✠ Lectura del santo Evangelio según san Lucas (Lc 6,17.20-26)

En aquel tiempo, Jesús bajó del monte con los Doce, se paró en una llanura con un grupo grande de discípulos y una gran muchedumbre del pueblo, procedente de toda Judea, de Jerusalén y de la costa de Tiro y de Sidón. Él, levantando los ojos hacia sus discípulos, les decía: «Bienaventurados los pobres, porque vuestro es el reino de Dios. Bienaventurados los que ahora tenéis hambre, porque quedaréis saciados. Bienaventurados los que ahora lloráis, porque reiréis. Bienaventurados vosotros cuando os odian los hombres, y os excluyan, y os insulten y proscriban vuestro nombre como infame, por causa del Hijo del hombre. Alegraos ese día y saltad de gozo, porque vuestra recompensa será grande en el cielo. Eso es lo que hacían vuestros padres con los profetas.

Però ¡ay de vosotros, los ricos, porque ya habéis recibido vuestro consuelo! ¡Ay de vosotros, los que estáis saciados, porque tendréis hambre! ¡Ay de los que ahora reís, porque haréis duelo y lloraréis! ¡Ay si todo el mundo habla bien de vosotros! Eso es lo que vuestros padres hacían con los falsos profetas.»

Paraules de Renovació

MN. MARCOS ACEITUNO DONOSO

El Sermó de la Muntanya (1877), de Carl Heinrich Bloch. Palau de Frederiksborg, Hillerød (Dinamarca)

L'Evangeli d'avui ens recorda les vuit benaurances segons sant Mateu: Jesús puja a la muntanya, s'hi asseu, convoca els Dotze, i amb senzillesa però amb una grandíssima assertivitat, fruit de ser el Fill etern del Pare, proclama una Aliança renovada i renovadora. Renovada, perquè pren el Primer Testament, la primera gran part de la Bíblia, i l'actualitza a fons. Renovadora, perquè no són paraules buides o sobrees, sinó que interpel·len la consciència de tothom que les sent.

Avui, sant Lluç ens ofereix aquestes mateixes paraules, però des d'una altra òptica: són paraules de Crist, Espòs de la humanitat ferida pel pecat; de Crist, Vi nou que reclama una renovació en la religiositat de les persones. Ens recorda que la felicitat que Ell ve a dur són les benediccions promeses en l'Aliança antiga del Sinaí, però actualitzades en l'ací i ara de la nostra vida. Déu Pare ha fet avançar la història, i en Crist ha produït un avanç definitiu en el (re)coneixement del seu Amor. Per mitjà de Crist, on hi ha dues o tres persones disposades a escoltar la seva Paraula, allí hi ha veritable comunió de vida, amor i felicitat amb el Senyor.

Ara bé, també hi ha una sèrie d'avertiments: la disponibilitat espiritual és important, però també ho és el fet de no estar lligats a instàncies d'aquest món, per legítimes que siguin. Per això, meditem, reflexionem i ponderem on tenim la nostra felicitat. Si apostem per l'Aliança de Crist, ja sabem quina és la responsabilitat a la qual Déu i la nostra consciència ens criden: viure des de la veritat del cor la nostra unió amb Déu. Paraules, sí. Experiència espiritual, sí. Però també obres de misericòrdia i empatia amb els petits i atribolats.

VIDA DIOCESANA

Activitats del Sr. Bisbe

Diumenge 17, a les 11 h. Missa de festa patronal a la parròquia de Sant Valentí de Terrassa.

Diumenge 24, a les 11 h. Missa i actes del XXV Aniversari de l'Esplai de la Mare de Déu del Roser de Cerdanyola, al Casal de la Visitació de l'Ametlla del Vallès.

de Granollers Mons. Jaume Traserra i Cunillera, Bisbe emèrit de Solsona (2001-2010). El dissabte 26, a la tarda, Mons. Xavier Novell, Bisbe de Solsona, va presidir la missa exequial a la parròquia de Sant Esteve de Granollers on Mons. Traserra rebé sepultura per desig propi. En acabar la celebració, Mons. Saiz Meneses agrai la col·laboració generosa del Bisbe Jaume a la diòcesi de Terrassa, especialment després de la seva jubilació.

Mn. Francesc Amat Mumbardó, Diaca. Morí a Rubí el 29 de gener de 2019, als 96 anys d'edat i 32 anys de diaconat. Les exèquies es varen celebrar el dia 30 de gener a la parròquia de Sant Pere de Rubí, on serví com a Diaca adscrit.

Visita Pastoral

Diumenge 17, a les 11.30 h. Sant Joan Baptista de Mirasol, Missa Estacional.

Dilluns 18 i dimecres 20. Sant Joan Baptista de Mirasol, Visita Pastoral.

Dimarts 19. Sant Pere d'Octavià (Sant Cugat del Vallès), Visita Pastoral.

En la pau de Crist

Mons. Jaume Trasera i Cunillera, bisbe emèrit de Solsona i fill de Granollers. El divendres 25 de gener va morir a la seva ciutat natal

Notícies

Festa de la Conversió de Sant Pau. El diumenge 27 de gener, Mons. Saiz Me-

neses presidí la Missa a la parròquia de Sant Pau de Terrassa en la proximitat de la festa de la Conversió de Sant Pau. Va confirmar 4 joves.

Trobada diocesana de la Vida Consagrada. El diumenge 27 de gener, a la tarda, tingué lloc al Centre Borja de Sant Cugat del Vallès la trobada diocesana de religiosos en la proximitat de la Jornada de la Vida Consagrada (2 de febrer). Fr. Gonzalo Fernández OFM Conv, nou Delegat episcopal de la Vida Consagrada, presentà la jornada. La Gna. Begoña Fornes RP, pronuncià una conferència sobre l'aplicació de l'exhortació *Gaudete et exsultate* a la vida consagrada, seguida d'un temps de diàleg. Mons. Saiz Meneses saludà les comunitats presents i presidí la pregària de Vespres.

Els joves de Terrassa segueixen la JMJ. El cap de setmana del 26 i 27 de gener, un nombrós grup de joves de la diòcesi de Terrassa, junt amb joves d'altres diòcesis de Catalunya, participaren a Mataró en la trobada de joves que han seguit de prop la JMJ presidida pel papa Francesc a Panamà.

Agenda

Exercicis espirituals per a noies. De 17 a 30 anys. Del 22 al 24 de febrer, a Caldes de Montbui, dirigits per Mn. Xavier Farrés.

Trobada diocesana d'agents de Pastoral de la Salut. Dissabte 23 de febrer, de 9.30 a 13.30 h. Lloc: Casal Popular de Rubí (c/ Pere Esmandia, 14).

Trobada diocesana d'escolans. Dissabte 23 de febrer al Seminari Diocesà (Valldoreix).

Curs del mètode d'ovulació Billings. Promogut pel Centre d'Orientació Familiar (COF). Dissabtes 23 de febrer, 9 i 23 de març, 6 i 27 d'abril, a les 11 h. Lloc: Parròquia de la Mare de Déu del Roser de les Fonts de Terrassa. És gratuït.

REMADE MAR ADENTRO

† JOSEP ÀNGEL SAIZ MENESES
Obispo de Terrassa

La pedagogía del caracol

Desde hace unos cuantos años es frecuente encontrar personas en las reuniones de trabajo que están en todo momento pendientes del celular, envían mensajes, «wasapean», y son incapaces de esperar a que acabe la reunión para comprobar si tienen algún mensaje. Un síndrome que nos va contagiando a todos progresivamente. Vivimos unos tiempos en los que lo que se lleva es el acceso a toda la información y a las noticias en tiempo real. Estamos convencidos de que nos irá mejor si estamos conectados en red con todo el mundo. Se está convirtiendo en un mito indiscutible esta hiperconexión e hipercomunicación en tiempo real, que cada vez se vive más como algo imprescindible, y que nos lleva a perder la capacidad de «saber esperar». Ciertamente, en nuestra sociedad, queremos tenerlo todo y enseguida. Después también nos cansamos de todo enseguida.

Desde el ámbito de la pedagogía hace tiempo que detectaron el proble-

ma y se aplican para encontrar soluciones. Recientemente leí un libro muy interesante titulado *La pedagogía del caracol*, del italiano Gianfranco Zavalloni, director de un centro escolar después de haber trabajado durante dieciséis años como maestro de educación infantil. Según él, «vivimos en la época del tiempo sin espera». Una de las diferencias que se da entre niños y adultos consiste en el hecho de que los niños viven según el principio del placer, del quererlo todo y ahora mismo, mientras que los adultos viven según el principio de la realidad, que implica hacer sacrificios hoy para disfrutar mañana. En esto están de acuerdo las diferentes teorías psicológicas. Pues bien, Zavalloni tiene la impresión de que en la actualidad los adultos viven cada vez más como los niños, es decir, según la actitud de quererlo todo enseguida. Ello se debe al consumismo exacerbado que impera en nuestra sociedad y que contagia al mundo de los adultos.

La pregunta es: ¿Seremos capaces de volver a encontrar los tiempos naturales, de poder esperar una carta, de plantar una semilla y contemplar el crecimiento de un árbol? Para empezar, será preciso cambiar no pocos criterios y aplicarse en un modelo educativo sustancialmente diferente. Padres, maestros, catequistas, animadores, sacerdotes, todas las personas que participamos en el proceso educativo nos podemos inspirar en las sugerencias de la pedagogía del caracol y podemos reflexionar sobre el sentido del tiempo educativo y sobre la necesidad de adoptar estrategias didácticas con ritmos más serenos y consecuentes con la naturaleza misma. En esta sociedad nuestra en que prima la velocidad, en que lo necesitamos todo y ahora, corremos el peligro de acabar atrapados por el estrés y la ansiedad. Hemos de recuperar el valor del proceso, del camino, con toda su riqueza; hemos de recuperar el valor de las pequeñas cosas

que conforman la vida, valorarlas, dedicarles tiempo. Hemos de alcanzar el equilibrio y la armonía entre los distintos elementos de la vida: oración, trabajo, formación, descanso.

El libro del Eclesiastés nos dice: «Todo tiene su momento, y cada cosa su tiempo bajo el cielo» (3,1). Como cristianos no sólo estamos llamados a vivir la actitud humana de esperar, sino también la virtud teologal de la esperanza. El apóstol Santiago recuerda en su carta: «Mirad al labrador; espera el fruto precioso de la tierra aguardándolo con paciencia hasta recibir las lluvias tempranas y tardías. Tened también vosotros paciencia; fortaleced vuestros corazones porque la venida del Señor está cerca» (St 5,7-8). La imagen es muy clara y expresiva: después de la siembra pasan unos meses de espera porque la semilla ha de cumplir su ciclo vital. El agricultor ha de combinar y respetar los tiempos. Todo en su medida, todo a su tiempo, armonizando los diferentes elementos, para que al final el fruto pueda ser abundante. Que el Señor nos ayude a vivir nuestro tiempo con sentido y eficacia.